RUXANDRA NICULESCU • VICTOR KERNBACH • MAXIMIN TRACUL • ADRIAN ROGOZ-EMANUEL REICHER

466

RUXANDRA NICULESCU

Strada Plopilor vechi

VICTOR KERNBACH

Cînd sus

ANA-BARBARA REBEGEA

Cronica literară

DRAGOMIR HOROMNEA

Cronica dramatică

ADRIAN ROGOZ-EMANUEL REICHER

Portretul-robot al celui care l-a învins pe Fischer — Challenger fără voie

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta desen: JACQUES WYRS (Franța)
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

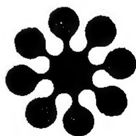

RUXANDRA NICULESCU

Născută la București în 1949, licențiată în filologie și acum lector la editura „Minerva", a publicat pînă azi cîteva poeme, mai cu seamă în „Luceafărul" și „Viața Românească", și pregătește un volum de poezie cu interesantul titlu „Neutrino". În proză, poeta debutează abia acum și este semnificativ acest început de drum care pornește anume prin fantastic — un science-fiction sui generis — renunțînd la căile anticipației tehnice din școala jules-verneană și preferînd gestul de sugerare romantică a anticipării deschise. Farmecul povestirii pe care o publică acest număr al Colecției stă poate tocmai în captivarea cititorului ca participant la decizia destinului eroilor care circulă în cîmpul temporal.

Firește, cititorul își poate imagina, alături de autoare, de pildă că profesorul din povestire este supus, cu sau, mai ales, fără știrea lui, unor translații experimentale prin timp, sau că și el și femeia sînt materia spirituală a unei experiențe faustiene, sau... Dar în cîte supensuri nu ne-a lăsat și marele, permanentul nostru maestru, H. G. Wells ?

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XX — 15 aprilie 1974

Strada Plopilor vechi

de **RUXANDRA NICULESCU**

Era o seară ca o dimineață și profesorul mergea spre casă spunîndu-și că, așa cum înainta nesigur și palid sub becurile vinete, ar fi putut să plece și nu să se întoarcă, și o clipă avu sentimentul limpede al nesiguranței și fascinația spaimei că se rătăcise. Și cu toate că recunoștea drumul spre casă, străzile cu trotuare strîmte și pavajul stricat, pomii cu frunzele îngreunate de întuneric și foșnete, își spuse că poate nu se duce totuși acasă, unde îl aștepta cîinele alb, flămînd și însetat. Un trecător cu o umbrelă închisă pe care o folosea drept baston se opri și, zîmbindu-i cu timiditate, îl întrebă :

— Nu vă supărați, nu sînt din oraș, n-ați putea să-mi spuneți dacă mai am mult pînă în strada Plopilor *vechi ?*

— Dar, domnule, se miră profesorul, stau de douăzeci de ani în cartier și n-am auzit de strada Plopilor *vechi, trebuie să fie în altă parte a orașului și eu nu vă pot spune unde.*

Necunoscutul zîmbi și mai timid, parcă regretînd mai mult că l-a nedumerit pe profesor decît că n-a aflat ce-l interesa, și spuse :

— Vă rog să mă iertați, îmi pare rău.

— Mie îmi pare rău, domnule, spuse profesorul.

— A, nu, răspunse necunoscutul, vă rog să nu vă pară rău, am să mă descurc.

— Trebuie să găsiți un ghid al orașului, eu n-am, din păcate, pentru că n-am prea umblat prin oraș, doar de acasă la școală și de la școală acasă, dealtfel, iertați-mă, nici nu m-am prezentat, eu sînt profesor...

— Îmi pare bine, domnule profesor, răspunse necunoscutul, eu vin la niște cunoștințe în oraș care locuiesc pe strada Plopilor *vechi, dar, iertați-mă, v-am reținut atîta și erați desigur grăbit spre casă.*

— Nu, domnule, îmi pare rău numai că nu vă pot fi de folos.

— Să nu vă pară rău, domnule profesor, am să găsesc eu, vă mulțumesc foarte mult pentru bunăvoință.

— Bună seara, domnule, spuse profesorul și după cîteva sute de pași îl uitase cu totul pe celălalt. Strada lui începea cu cîțiva brazi și o iederă care le înconjurase trunchiurile și apoi urmau casele cenușii cu porți de fier, și profesorul se opri ca în fiecare seară să se uite cum iedera își sporea strînsoarea, iar el o invidie și, în modul acela ciudat pe care nu și-l explicase vreodată, invidie și brazii. Frunzele viței foșneau, foșneau și brazii deasupra ei, și profesorul simți că intră cu anume pași în foșnetul acela, strada dispăruse, și becurile vinete și casele cu porți de fier de departe. Era singur într-un foșnet înalt, cu trepte moi care creșteau pe măsură ce el pășea pe treapta dinainte, și dacă s-ar fi oprit n-ar mai fi crescut nici o treaptă și el ar fi rămas acolo, suspendat în foșnetul înalt, dar el nu se oprea, călca cu o furie ciudată pe treptele moi care creșteau din pașii lui și foșnetul urca tot mai sus și îl ducea tot mai departe și sosirea lui era din ce în ce mai imposibilă. Un trecător se apropie de el și, vîrîndu-și barba roșie cu fire albe în fața profesorului, izbuti să-l tragă înapoi de niște fire nevăzute, cînd se aflau amîndoi pe strada cu brazii înconjurați de iederă.

— Ce ai, domnule, ești surd, țipa omul cu barba roșie cu fire albe, te întreb de zece minute unde e strada Plopilor vechi ?

— Strada Plopilor vechi ? repetă profesorul, nu știu, nu e în cartier, și e ciudat că m-a mai întrebat cineva de ea.

— Dar unde-i, cum să nu fie în cartier cînd mie mi s-a spus că e pe-aproape. Se vede că nu prea cunoști locurile. Omul părea supărat pe profesor și, potrivindu-și cu stîngăcia unor gesturi prea mari ochelarii, încercă să descifreze ce scria pe tăblița de pe prima casă a străzii.

— Poftim, domnule, spuse după puțin timp, scrie aici : strada Plopilor vechi, și mai spui că nu e în cartier.

— Domnule, spuse profesorul care se simțea amețit, îmi pare rău, dar eu stau pe strada asta de cînd eram student și totuși n-am auzit niciodată să se cheme strada Plopilor vechi. Celălalt rîdea și barba roșie i se mișca în

sus și în jos, parcă ar fi fost o barbă falsă, și profesorul se gîndi chiar că necunoscutul avea păr negru și numai barba era roșie, dar își aminti că mai întîlnise oameni cu barba de altă culoare decît părul din cap, și de fapt străinul n-avea nici o vină, iar el nu știuse să-l îndrume cum trebuie. Eu stau la numărul șapte, domnule, spuse profesorul, și sînt foarte mirat, pentru că numele străzii era altul și probabil i l-au schimbat cît am fost eu plecat. Dar de ce i l-au schimbat oare ?

— Acum începi să dai înapoi, spuse cu asprime necunoscutul, cum o să fie schimbat de curînd cînd eu am notat adresa asta de aproape o lună și cum o să stai dumneata la numărul șapte cînd eu chiar numărul șapte îl caut ? Omul se întoarse cu spatele la profesor și porni cu pași repezi pe strada al cărei nume izbutise să-l afle. Profesorul se dezmeticise și, potrivindu-și la rîndul lui ochelarii, cercetă cu atenție tăblița pe care citi : strada Plopilor vechi. Ciudat, foarte ciudat, se gîndea el, și pe urmă strada nu avusese niciodată plopi, nici vechi, nici noi, deși nu se putea spune că numele e lipsit de farmec, da, avea, într-adevăr, farmec. Și totuși de ce să se schimbe ? își spuse profesorul.

Avea sentimentul că cineva îi pregătise o farsă și poate va rîde și el odată cu acela după ce va fi dat totul la iveală. Și pe urmă străinul cu barba roșie, se gîndi profesorul, cum o să caute tocmai casa cu numărul șapte cînd el locuia acolo, iar pe el de ce l-ar fi căutat ? E o greșeală, își spuse el mai liniștit pe urmă, desigur că i-a dat cineva numărul casei greșit. În vremea aceasta, profesorul ajunsese în dreptul casei cu numărul șapte unde locuia din tinerețe, necunoscutul nu se zărea, intrase într-o casă sau părăsise strada, iar profesorul avu o ciudată bucurie că omul nu mai era pe strada lui și, cînd se opri căutîndu-și cheile, ușa se deschise și o femeie tînără apăru în prag spunîndu-i :

— Te-am așteptat trei ore, unde ai zăbovit atît ? Profesorul încercă să nu-și piardă cumpătul și o întrebă cît mai politicos :

— Cine ești dumneata ?

— Dar ce ai, spuse femeia, cum cine sînt ?

— Da, vreau să știu cine ești și cum ai intrat în casa mea, spuse profesorul și vocea începuse să-i tremure de

indignare. Femeia își pocni palmele subțiri și începu să suspine :

— Să-i spun cine sînt ? ! Doamne, am ajuns aici, ce se întîmplă cu noi ? Profesorul se uită la ea și-și dădu seama că plînsul femeii îi făcea rău.

— Te rog să nu plîngi, o rugă și fără să-și dea seama, încercînd să o liniștească, îi cuprinse umerii, nu plînge, vino mai bine în casă și ai să-mi spui acolo ce s-a întîmplat cu dumneata. Femeia păru mai liniștită și intrară amîndoi în casă, oprindu-se în sufragerie, care era și salon și bibliotecă, pentru că profesorul nu avea decît două camere, locuind el în ultima, care era dormitorul, și cîinele lui în prima, in care se opri acum cu femeia. Aceasta cunoștea bine rosturile casei pentru că, fără să spună nimic, pregăti cu grație cina, puse și un vas cu o floare galbenă pe masă și-i spuse profesorului să vină.

— Bine, dar cine ești ? întrebă el, nu te-am văzut niciodată.

— Nu m-a văzut ?! spuse ea. Bine, dar iedera, dar brazii, dar foșnetul pe care îl ascultăm serile, dar serile care sînt poate dimineți, dar rotirile timpului, dar treptele pe care călcăm în clipa în care ele cresc din pașii noștri ? Nu mai ții minte nimic, nu mai înseamnă nimic pentru tine ? Femeia plîngea și oricît și-ar fi dat seama că e de crud cu ea, pentru că nu înțelegea nimic, profesorul spuse :

— Ba da, înseamnă foarte mult, și mă întreb chiar de unde știi toate astea, dar eu nu știu cine ești, deși ești minunată și plîngi cu farmec. Femeia era însă prea jignită ca să mai răspundă ceva, și începu să-i servească o mîncare ciudată și răcoritoare, un fel de salată din legume necunoscute, iar el începu să mănînce, de oboseală și pentru că nu mai știa ce să spună, se simțea vinovat față de ea, dar se gîndea că nu poate să mintă că a mai văzut-o, și atunci îi veni o idee și încercă să înțeleagă un lucru și pentru asta o întrebă cu viclenie ascunsă : dar cîinele unde e ? Iar ea, fără să-i spună nimic, fără să vrea să-l privească, deschise ușa camerei a doua și deodată intră un cîine alb care semăna cu cîinele lui, avea ochii aceluia, dar nu era el, și totuși cîinele îl recunoscuse, veni la el și începu să-l mîngîie și-și scoase limba roșie, cum făcea cînd era bucuros, și începu să sară pe mobile, cum făcea cînd era emoționat, și nu era totuși cîinele lui, acela se

uita altfel la el, dar nu-i spuse nimic femeii și continuă să mănînce.

— Poate vrei să plec, spuse femeia, de ce nu mi-ai spus că vrei să plec?

— Nu, să nu pleci, o rugă profesorul.

— Dar am să plec, spuse ea, și n-ai să mă mai vezi niciodată, și începu să plîngă cu capul în mîini, ascunzîndu-și ochii.

— Iartă-mă, spuse el, înțeleg cît sînt de vinovat, n-am înțeles și abia acum înțeleg totul, te rog să nu pleci.

Atunci sună cineva la ușă și femeia se ridică și fugi în cealaltă cameră să-și ascundă plînsul și profesorul se duse să deschidă.

— Bună seara, îi spuse un necunoscut și el recunoscu după cîteva clipe pe omul cu umbrelă care îl întrebase de strada Plopilor vechi.

— Bună seara, domnule, răspunse profesorul, și iartă-mă că n-am știut să te informez, dar numele străzii mele s-a schimbat în timp ce nu eram acasă. Celălalt părea foarte mirat.

— Domnule profesor, se poate să nu mă recunoașteți, și cum să mă îndrumați cînd eu vin aici de mai bine de un an și strada se numește așa cum se numește de cînd am fost prima dată la dumneavoastră? Dar ce aveți, sînteți palid, poate aveți febră?

— Da, cred că am răcit, spuse profesorul fără să-și dea seama că trecuse pragul în afara casei și se afla acum pe prima treaptă a scării.

— Dar ce face doamna, spuse celălalt dorind poate să schimbe vorba, o anunțasem că trec pe aici și parcă n-ar fi acasă.

— Poftim înăuntru, spuse profesorul, o voi chema. Și după ce necunoscutul intră în prima cameră, el se duse să o caute pe femeie, pentru că era vorba de oaspetele ei, se gîndi chiar că el nu va sta cu ei, dar femeia nu era în cealaltă cameră și după cîteva căutări stîngace înțelese că nu e nicăieri în casă. Se întoarse și îi spuse străinului: Îmi pare rău, domnule, dar văd că a plecat.

— Unde s-o fi dus, spuse celălalt, de obicei nu făcea așa niciodată, să știe că are oaspeți și să plece. Nu era acasă cînd ați venit?

— Nu, minți profesorul.

— Foarte ciudat, spuse străinul, să nu se fi întîmplat ceva.

— Ce să se întîmple? spuse profesorul și-și dădu seama că e neliniștit de lipsa femeii, deși nu știa cine e.

— Eu plec, spuse oaspetele, îmi pare rău că nu e acasă. Dacă se întoarce, spuse el zîmbind puțin ironic, cum i se păru profesorului, spuneți-i că am căutat-o.

— Da, domnule, bună seara. Și rămas singur, profesorul se simți foarte trist și începu iar să invidieze brazii și iedera, mai bine spus foșnetul care atîrna de frunze. Dar nici o treaptă nu mai urcă, pașii lui înghețaseră și doar departe se auzea cum plouă noaptea pe ziduri. Unde am mai întîlnit-o, se întrebă profesorul, și am mai întîlnit-o vreodată? Și cum a intrat în casă? Și unde-i cîinele? Se ridică cu spaimă de pe scaunul pe care se așezase aproape căzînd după plecarea necunoscutului și auzea în el rotirile sîngelui în timp ce își striga în felul său cîinele căruia nu se îndurase să-i dea un nume, dar cîinele dispăruse și el. Și cînd se uită fără să-și dea seama spre masa pregătită pentru cină, văzu că nu mai erau acolo vasele albe și floarea galbenă și erau mai multe foi albe scrise și un obiect ciudat pe care îl avusese demult, o scoică de mare, pe care a spart-o cîndva. Își aminti că acum vreo douăzeci de ani, într-o toamnă i s-a spart scoica aceea verzuie și totuși fără culoare și roșie totodată, iar acum era acolo printre hîrtiile lui și întinse mîna și o luă de pe masă, iar scoica exista într-adevăr, nu i se păruse și îi simțea răceala plăcută în palme, dar soneria sună deodată cu un fel de vehemență care îl sperie pe profesor și scoica îi căzu din mînă pe parchet unde se împrăștie în cioburi. Soneria nu-i dădu timp să se uite la ea cum ar fi vrut și își aminti că nici acum douăzeci de ani nu a avut vreme să vadă cum ieșeau din ea sunetele, nu mai știa de ce, și cînd s-a întors acasă găsise curat, cioburile aruncate și numai locul gol de pe masa de lucru. Acum soneria suna pentru a treia oară și profesorul își dezlipi cu greu călcîiele și deschise ușa, iar afară așteptase omul cu barba roșie cu fire albe, profesorul îl recunoscu, dar nu spuse nimic, nici celălalt nu părea dornic să-și reamintească prima lor întîlnire sau uitase, pentru că îi spuse profesorului cu un ton neutru, de mecanism:

— Bună seara, domnule, îl caut pe domnul profesor.
— Eu sînt, spuse profesorul.
— Sînteţi chemat urgent la domnul decan.
— Unde, se miră profesorul, decanul nu e în ţară!
— S-a întors, spuse celălalt.
— Dar unde mă cheamă la ora asta?
— Domnul decan vă roagă să poftiţi la el acasă.

Profesorul era uluit pentru că niciodată nu-şi închipuise că va fi chemat la decan acasă şi mai ales în felul acela ciudat.

— S-a întîmplat ceva? insistă profesorul.

— Nu, domnule, răspunse străinul, atît că vă roagă să poftiţi.

— Sînteţi sigur că nu e o greşeală?

— Sigur, domnule.

— Aşteptaţi, spuse profesorul, vin imediat, deşi aveam şi eu o mică dramă în familie, ştiţi, a plecat soţia mea, ar fi trebuit s-o caut. Străinul zîmbi sau aşa i se păru profesorului, şi barba roşie cu fire albe sclipi ciudat sub becul vînăt de la intrare. Foarte agitat şi cu tîmplele roşii, profesorul îşi îmbrăcă mai întîi greşit haina, apoi nimeri mînecile şi fără să fi înţeles ce se întîmplă cu el de la o vreme, ieşi încuind uşa. Îl urmă îndeaproape pe necunoscut, care era un om tăcut şi din sfială profesorul nu îndrăzni să mai întrebe nimic şi se gîndi aproape tot timpul la plecarea ciudată a femeii, la venirea ei în lipsa lui, la chemarea stranie a decanului în mijlocul nopţii, în timp ce necunoscutul îl purtă aproape un ceas prin oraş, iar profesorul se întrebă pînă la urmă de ce nu au luat o maşină, dar celălalt părea sprinten şi cunoştea bine străzile şi, dealtfel, nu întîlniseră nici o maşină şi nici o staţie în drum, iar profesorul nu recunoscuse nici o stradă, şi după mult timp au ajuns în dreptul unei case cu gard verde, unde necunoscutul se opri, deschise poarta şi intrară în curtea luminată de un bec violet.

— Poftiţi, domnule profesor, spuse omul cu barba roşie cu fire albe, îl anunţ imediat pe domnul decan că aţi sosit. Şi profesorul intră într-un salon cu mobile aurite şi cu lămpi de cristal, unde pe un scaun cu rezemătoare arcuită dormea un bărbat bătrîn. Avea un pardesiu vechi şi lucios la coate şi o pălărie neagră şi roasă pe care nu şi-o dăduse jos de pe cap.

— Bună seara, spuse timid profesorul. Bărbatul în vîrstă se uită la el buimac, apoi mormăi ceva printre dinți și se strînse sub gulerul tocit al pardesiului adormind pe loc. După un timp de așteptare, profesorul simți și el că îi e frig și se miră cum într-o casă atît de bine făcută nu se făcuse foc. Necunoscutul se trezise și el din somn și căutînd poate să schimbe o vorbă cu celălalt începu cu ceea ce era mai evident pentru amîndoi :

— E cam frig, nu-i așa, spuse el ?

— Da, răspunse profesorul, e frig și e ciudat că nu a avut nimeni grijă de asta. Celălalt părea amuzat :

— Cine să aibă grijă, domnule ?

Profesorul răspunse că domnul decan ar fi putut să dea ordin să se facă foc, dar necunoscutul în vîrstă îl privi foarte ciudat pe profesor și îi spuse :

— N-ați mai venit niciodată aici, se cunoaște, dealtfel nici n-ați fi avut cum.

— Nu, domnule, n-am avut pînă acum onoarea.

— Onoarea, spuneți, se miră tare voios celălalt și parcă amar în același timp. Auzi, onoarea ! Cine e chemat, aici, domnule, nu mai pleacă niciodată.

— Cum asta, domnule, nu te supăra, dar îl cunosc pe decanul nostru care e un om foarte serios și nu îți dau voie să-i atribui asemenea fapte fără nici un sens. Ce să facă el cu noi aici ?

— O să vezi, domnule, o să vezi atunci, spuse supărat omul în vîrstă și închise ochii arătînd că nu mai vrea să stea de vorbă. Profesorul avea încă multă răbdare și tocmai se mira că a fost chemat cu atîta grabă și că acum așteaptă de atîta timp, și-și aminti iar de femeia necunoscută care intrase în casă în lipsa lui și nu înțelegea cum a intrat ea în casă și cum a plecat. Poate că nu sînt cel care sînt, își spuse el, și atunci se explică totul, înseamnă că cineva mă trăiește și eu nu sînt decît locuința aceluia, inconștientă și care îl poartă fără nici o vină și fără nici un merit. De aceea nu izbutesc să-i recunosc pe cei din jurul meu, își spuse profesorul, pe cînd ceilalți mă recunosc pentru că ei se trăiesc ei înșiși. Ori sînt o locuință goală, se gîndea el din ce în ce mai mîhnit, cineva a plecat din mine. Și atunci o perdea de catifea verde se mișcă într-un colț și din altă cameră trecu pe lîngă el o siluetă tînără care abia atingea aerul cu trupul și lui i se păru

că o recunoaște pe femeia care plecase de la el în aceeași seară, dar nu îndrăzni s-o oprească, mai ales că nu-i știa numele, și-l întrebă pe bărbatul în vîrstă :

— Nu știți, vă rog, domnule, cine e doamna care a trecut pe lîngă noi ? Și celălalt îi răspunse :

— E soția decanului, iar profesorul se gîndi că desigur i s-a părut, nu putea fi ea și totuși mîinile ei plecau cu aceeași sfială din aer.

— Domnule, se decise să-l întrebe pe necunoscutul în vîrstă, de ce spui că nu se mai poate pleca de aici ? Ușa nu e încuiată, după cum văd, și nu cred să ne oprească nimeni.

— Tocmai asta e, răspunse celălalt, nu ne oprește nimeni și în același timp parcă ni se făgăduiește ceva foarte important. De fapt, domnul decan ne trimite în fiecare lună pe secretarul lui să ne întrebe dacă vrem să mai lucrăm la el, dar tocmai pentru că ne întreabă, domnule, înțelegeți, tocmai de aceea nu putem pleca, parcă s-ar insinua că numai noi sîntem de vină dacă pînă acum n-am descoperit încă nimic esențial stînd aici, iar prin plecarea noastră nu pierde nimeni nimic. Am uitat să vă spun, domnule, că sîntem doisprezece oameni în casă care lucrăm pentru domnul decan. Dumneavoastră sînteți al treisprezecelea, dacă le veți fi pe plac domnului decan și doamnei.

— Dar cu ce vă ocupați doisprezece oameni ? întrebă profesorul, de ce îi trebuie domnului decan atîția oameni în serviciu permanent ?

— Eu, domnule, spuse bărbatul în vîrstă cu oarecare mîndrie, încerc de douăzeci de ani să aflu cîte cărți are biblioteca domnului decan, deși n-am izbutit să număr nici jumătate dintre ele. Aici sînt cărți pretutindeni și subsolurile sînt pline de cărți și podurile casei și sînt cărți în toate camerele, deși există și o bibliotecă de dimensiunile unei vile. După ce voi izbuti să le număr și să le clasific, voi avea timp să le citesc, pentru că, domnul meu, toată viața mi-am dorit să citesc și de patruzeci de ani n-am avut niciodată timp. Vai, domnule, spuse necunoscutul în vîrstă, și lacrimi începeau să-i curgă din ochi fără să pară că faptul acesta îl chinuie, pentru că nu i se modifică expresia deloc, parcă ar fi atins din greșeală un buton dintr-un angrenaj ciudat care îl alcătuia și s-ar

fi dezlănţuit astfel plînsul, vai, spuse el fără să-şi mişte obrajii, în timp ce lacrimile îi curgeau tot mai mult, nu ştiţi ce înseamnă să nu doreşti altceva pe lume decît să citeşti şi să ai, într-adevăr, lîngă tine mii de cărţi, mereu altele, dar să n-ai timp să citeşti nici o pagină din fiecare.

— Dar nu înţeleg de ce n-aţi plecat, totuşi, de ce aţi lăsat să treacă atîta timp ?

— N-am fost în stare, domnule, nu m-am îndurat. Dealtfel, domnul decan nu mă stînjeneşte cu nimic, eu nu l-am văzut niciodată şi nici unul dintre ceilalţi unsprezece oameni care lucrează pentru el. Nu e nevoie, deoarece totul merge numai pentru că ştim că există şi sîntem în preajma lui. Se spune că nopţile nu doarme şi că stă singur în biblioteca pe care o încuie după el. Dar cine ar îndrăzni să-l tulbure ?

Profesorul era uluit pentru că începea să se îndoiască de faptul că îl cunoştea într-adevăr pe decan, poate era altul, cel vechi o fi plecat sau a murit, dar nu mai vroia să întrebe ceva despre asta, la urma urmei era atît de singur încît poate că nu e rău să rămînă aici cu decanul cel nou.

— Domnule, ascultă-mă şi ai încredere în ce ţi-am spus, fugi acum cît se mai poate, nimeni nu te va căuta şi nu ţi se va întîmpla nimic, dar mai tîrziu nu vei mai putea să pleci.

— Nu, domnule, îmi pare rău, spuse profesorul, rămîn şi eu, îmi pare rău că nu te pot asculta, deşi te cred că ai cele mai bune intenţii în privinţa mea, dar nu am mare lucru de făcut pe lume şi, oricum, trăiesc undeva, aici sau în altă parte. În momentul acela, femeia care trecuse pe lîngă el mai devreme se întorcea în camera de după perdeaua verde şi el o văzu mai bine şi era acum sigur că e femeia care a fost la el şi se gîndi că rămîne pentru ea şi nu pentru cărţile decanului, deşi îi plăcea să citească, mai ales lucruri rare şi vechi, dar mai mult o regreta pe ea şi se gîndi că o va convinge poate să plece împreună. Totuşi femeia nu-l văzuse sau nu-l recunoscuse. Trecuse subţire şi stîngace, abia atingînd aerul, şi el rămase o vreme uitîndu-se la perdeaua de catifea după care dispăruse toată, ca şi cum n-ar fi trecut niciodată pe lîngă el.

Atunci intră în cameră omul cu barba roșie cu fire albe și îi spuse :

— Domnule, ne pare rău, dar nu sînteți cel pe care îl căutăm noi. Ne-am informat foarte amănunțit și nu sînteți dumneavoastră cel care ați spus că sînteți. Nu știm cine sînteți, dar vă rugăm să plecați.

— Domnule, spuse profesorul, dar mă jigniți, cum o să vă mint spunînd că sînt altcineva, dumneavoastră ați venit la mine și mi-ați spus că sînt chemat de domnul decan și eu am recunoscut că îl cunosc pe domnul decan, pentru că eu, domnule, sînt profesor de latină și istorie veche, dar nu mi-am permis niciodată să afirm că am mai fost acasă la domnul decan pe care îl stimez și n-aș îndrăzni să spun că îl cunosc altfel decît din relații oficiale.

— Îmi pare rău, domnule, se poate să fie cum spuneți, nu putem verifica, de aceea vă rog să mă urmați.

— Domnule, spuse profesorul, vreau să vorbesc cu domnul decan, vreau să-i explic, pentru că eu, domnule, nu înțeleg ce se întîmplă de la un timp și domnul decan e un om serios și nu se poate să nu-mi spună adevărul.

— Domnul decan a spus să plecați, spuse omul cu barba roșie cu fire albe, dacă doriți vă poate conduce cineva acasă.

— Nu, spuse profesorul cu demnitate, nu e nevoie, mă voi duce singur. Glasul și genunchii îi tremurau și se simți deodată foarte obosit. Cînd ieși din casă respiră un timp aerul rece care îi mai dădu puteri, dar se simțea încă prea obosit și cu fiecare pas pe care îl făcea, oboseala devenea mai mare și regretă chiar că n-a vrut să-l conducă cineva. Dealtfel, nici nu știa unde se află și porni la întîmplare pe străzi pînă cînd începu să-i fie frică și atunci opri cîțiva trecători, întrebîndu-i cum să ajungă în strada Plopilor vechi, dar nici unul nu auzise de o asemenea stradă și după mult timp mai opri un trecător care avea o umbrelă pe care o folosea drept baston și îl recunoscu pe străinul care întrebase demult de strada Plopilor vechi și fusese la el acasă căutînd-o pe femeia ciudată.

— Bună seara, îi spuse profesorul, mereu ne întîlnim și, uite, acum eu vă întreb unde e strada Plopilor vechi. Am fost chemat foarte urgent la domnul decan și la întoarcere m-am rătăcit.

— Strada Plopilor vechi ? repetă bărbatul cu umbrelă, cred că e chiar aceea, spuse el și ridică umbrela arătînd cu vîrful ei un colț de stradă, da, spuse din ce în ce mai convins, aceea este, dar știți că eu nu-mi amintesc să vă mai fi întîlnit pînă acum.

— Ba da, spuse profesorul, ne-am întîlnit cînd s-a schimbat numele străzii mele și pe urmă ați fost la mine acasă cînd m-a părăsit soția mea. Ați sunat la ușă și ea plîngea și eu am ieșit să vă deschid și stînd de vorbă cu dumneavoastră a mai trecut un timp și cînd am reintrat ea nu mai era.

— Nu-mi amintesc, domnule, îmi pare rău, spuse cu o anume grabă bărbatul cu umbrela închisă, dar în orice caz strada pe care o căutați e aceea, repetă el ridicînd umbrela.

— Vă mulțumesc, domnule, și iertați-mă că v-am reținut. Străinul se înclină cu oarecare bunăvoință, ridică din umeri și porni foarte grăbit să recupereze timpul pierdut.

Profesorul recunoscu strada unde iedera foșnea cuprinzînd brazii, și simți vechea lui invidie și abia se urni să meargă mai departe. Respira greu și, cînd își duse mîna la gură să-și șteargă sudoarea care îi izvora pe față de efort, simți că i-a crescut barba în cîteva ceasuri pînă dincolo de guler. Și mîinile îi tremurau, dar se obișnuia cu asta, din ce în ce și în cele din urmă ajunse acasă și împinse poarta de fier. Cîinele lui alb îl întîmpină și el îi spuse :

— Te-ai întors ! dar cîinele îl privi cu ochii sticlindu-i ciudat și nu sărea și nu își arăta limba roșie. Cînd își căută cheile, ușa se deschise și o femeie bătrînă îi spuse :

— Unde ai pierdut atîta timp ? și profesorul îi răspunse :

— Cine ești dumneata și cum ai intrat în casa mea ? Dar femeia nu se mai uita la el și intrase în cameră începînd să pregătească cina și cîinele o urmă, iar profesorul trecu și el pragul. Femeia era aproape o babă și profesorul o întrebă :

— Măicuță, îți trebuie ceva ?

Iar femeia se uită la el și nu-i răspunse și atunci profesorul se văzu din întîmplare în oglinda veche a dulapului și nu se recunoscu. Era acolo un bătrîn încovoiat cu barba

albă şi lungă, cu fața brăzdată adînc şi mîinile osoase tremurînd.

Şi profesorul se aşeză apoi singur în dreptul ferestrei, uitîndu-se la colțul străzii, dar foşnetul nu se vedea prin geamul acoperit de noapte. Şi totuşi spuse, în timp ce femeia străină întindea masa, punînd şi un vas cu o floare galbenă :

— Auzi cum foşnesc ?

— Cine ? întrebă femeia.

— Frunzele, răspunse profesorul.

— Cum să le aud, spuse femeia, cînd sînt atît de departe. Mai bine ajută-mă să pun masa.

Profesorul nu mai spuse nimic şi în timp ce mîinile îi tremurau deasupra pîinii pe care o tăia cu cuțitul, simțea că undeva, chiar mai departe de capătul străzii, foşnetul era foarte înalt şi el intrase adînc într-un coridor verde cu trepte multe şi departe, la capătul treptelor, foarte sus, tăindu-i respirația, era femeia din seara trecută, aşteptîndu-l şi fluturîndu-şi părul, şi el îi strigă :

— Vin, uite, vin chiar acum. Şi chiar făcu paşii aceia pînă la ea şi cuțitul îi căzu din mînă, pîinea se răsturnă, dar el urca întruna, fără să obosească, treptele verzi care creşteau din tălpile lui şi îi striga ei care rîdea sus, foarte departe : vin acum, uite, aşteaptă-mă, vin.

Cînd sus

de VICTOR KERNBACH

Cînd sus, în fîntîna plină de o negură obişnuită prin care nu se zărea, nu se putea spera să se zărească ceva neobişnuit, sclipi după o lungă veghe neîntreruptă o dîră fără nume, El o întrebă pe Ea :

— Tu ştii ce a fost asta ?

— Nu, zise Ea, pentru că nici măcar nu ştiu de ce a trebuit să ne tot uităm în sus, ştiind că va trece pe acolo sau nu va trece o dîră de lumină sau altceva, sau nimic. Dealtfel, spune-mi dacă ştii cum am ajuns noi doi aici ?

— Nu, răspunse El, nu-ţi pot spune, fiindcă...

— Fiindcă, îl întrerupse Ea, nici măcar nu ştim cine sîntem noi doi, dacă nu avem cu cine să ne confruntăm. Acum însă tu ai să zici : da, dar devreme ce ştim că existăm şi că există posibilitatea ideală a confruntării cu altcineva...

— Nu există ! o întrerupse acum El. De cînd vreau să aflu dacă sîntem într-adevăr pe fundul unei fîntîni sau, în fine, pe fundul acestui cilindru ca o groapă adîncă sau numai ni se pare... dar ştii ceva ? hai să facem un test ! Să procedăm sistematic.

— Ştiu ce vrei să spui. Eşti un naiv ! zise Ea. Dar nu poţi proceda sistematic decît într-o lume sistematică. Aici nu ştim nici măcar dacă e o lume. Poate că noi doi nu mai sîntem deloc, nu existăm, şi poate că moartea, dacă cumva am murit, e o stare de interferenţă cu viaţa, sau poate că în stare de moarte se mai produc, ca un ecou, unele reflexe ale vieţii, aşa cum am auzit că reumaticii cu picioarele amputate au toamna dureri reumatice în aer, acolo unde au avut picioarele.

— Asta-i o prostie, zise el. Nu vezi că e limpede, cum zicea şi Descartes : cuget, deci exist.

— Dar de unde ştii, dragul meu, că acum **tu cugeţi ?**

El nu mai avu putere s-o contrazică. Dar nu mai avu chef nici să mai facă vreun test sau să mai privească acolo sus unde trecuse dîra. Făcu un gest de silă şi se aşeză pe ceea ce se putea numi „jos", deşi nu părea a fi materie solidă, chiar părea să fie aceeaşi materie ca şi negura de deasupra, adică o stare gazoasă sau nimic, şi atunci probabil că amîndoi erau susţinuţi de un cîmp de forţă, deci pluteau în stare imobilă. Încercă să-şi aducă aminte cum ajunseseră aici, însă memoria nu-l ajuta, cum nu-l ajuta să-şi exploreze nici trecutul mai îndepărtat. Totuşi nu avea senzaţia că ar fi aici dintotdeauna. Se simţea undeva un trecut aproape cert care refuza să se contureze.

— De ce crezi că noi doi am murit, draga mea ? o întrebă El.

— Nu cred nimic, de unde pot să știu? Eu n-am mai murit niciodată pînă acum. Ce, tu ai mai murit? Dar vezi bine că nici nu se poate spune că trăim.

— Dar gîndim, dragostea mea...

— Iar începi? se supără Ea.

El tăcu. Avînd senzația stabilă că se află acolo de multă vreme, îi veni deodată în minte întrebarea de ce nu i-a fost somn niciodată. Acum cel mai frumos lucru ar fi să dorm, se gîndi El; și cînd mă gîndesc că moartea era confundată cu somnul!

— Ce faci? îl întrebă Ea, văzîndu-l că tace.

El se străduia din nou să-și aducă aminte de unele lucruri care, simțea cumva în mod paradoxal, existaseră în el și acum nu mai erau. Nu-i răspunse nimic, pentru că tocmai începuse să i se năzare că întrezărește ceva din trecut și cel puțin apucase să-și dea seama de un lucru mai straniu, anume că totul era **uitare** și că totuși pe Ea n-o uitase, știa cine este chiar dacă nu știa cine a fost sau, mai bine zis, știa că este, așa cum știa că sînt ei amîndoi, chiar dacă nu știa dacă au mai fost sau dacă sînt amîndoi dintotdeauna; în același timp, i se păru ciudat că nu uitase limba, putea gîndi în noțiuni, le putea folosi vorbind, știa chiar cele două noțiuni de bază — viață și moarte —, fără să știe ce sînt de fapt acestea. Și atunci?

Vru tocmai să-i răspundă sau mai exact să-i pună o întrebare, cînd se auzi un scurt vuiet surd, sus se zări o dîră, de astădată oprită în gura presupusei fîntîni, iar o presiune verticală, dar nu de aer, ci altcumva, îi ridică distinct pe amîndoi sus.

Cînd sus nu mai rămase nici o urmă din fosta fîntînă, El o revăzu pe Ea și își dădu seama că stăteau cu tălpile pe un teren aproape solid. Făcu un pas spre Ea și Ea făcu un pas spre El, se priviră atent, fiecare mirîndu-se de lipsa de expresie a celuilalt. Iar în jurul lor era ceață deasă; puteau zări numai pînă la cîțiva metri, totuși acum nu li se mai păru că sînt într-o fîntînă, aveau senzația deslușită a spațiului, doar că nu vedeau nimic din acest spațiu, decît ceața și dîra luminoasă, acum aurie, care era sus de tot.

— Eu mă gîndesc că n-are rost să mai stăm așa! zise El. Hai să explorăm împrejurimile.

Ea vru să-i spună ceva, nu știu la început ce anume, apoi își dete seama că vroia să-l cheme pe nume și că El sau nu avea nume sau numele lui fusese uitat, așa că zise cu oarecare teamă:

— Spune-mi, dragul meu, de ce nu mă strigi niciodată pe nume?

— Pe nume? rosti el deodată speriat. Nu știu, așa. Dar tu pe mine?

Ea veni mai aproape și îl luă de mînă.

— Hai! zise Ea și porni cu el înainte.

Pășeau ușor prin ceața uimitoare, care nu avea nici umezeală, nici vibrație, fiindcă pesemne nu era ceață adevărată.

— Tu simți, o întrebă el, cum umblăm noi, ce ușor pășim, fără zgomot și așa de moale ca niște pisici?

Atunci Ea zîmbi prima dată și spuse:

— Da, bineînțeles că simt, Motanul meu. Acum știi cine sînt eu?

El zise cu încîntare:

— Știu: tu ești Pisica mea.

Ea zise:

— Poate e mai bine să nu ne întrebăm deocamdată cum am ajuns aici, pentru că dacă ne-am putea întreba cum am ajuns aici, am putea să ne întrebăm și cum plecăm de aici, iar asta simt că nu se poate. Dar de ce am vorbit noi adineauri despre moarte?

— Cum, așadar, tu ții minte ce am vorbit adineauri pînă să ne ridicăm aici, zise el cu mirare bruscă, dar nici unul dintre noi nu ținem minte nimic din **trecut**, nici măcar numele noastre. Oare nu cumva încep să înțeleg?

Ea își desprinse mîna din mîna lui ca să facă un gest, iar pașii lui mai lungi îl depărtară puțin de Ea. Acum nu mai zăreau nici la cîțiva metri, numai cel mult la doi pași. El întoarse capul spre Ea și o clipă rămase țintuit locului, fiindcă Ea intra în ceață, o parte din Ea începea să nu se mai zărească și tot atunci El începu să simtă că începe s-o uite pe Ea. El nu știa sau nu știuse pînă adineauri că Ea este singura existență în univers de care îi pasă și, simțind că o pierde, începu să simtă că o uită și astfel își dete seama într-o fracțiune de secundă că tot ce intra în ceața aceasta era uitat de ei și, deci, ei înșiși, care intraseră în ceață, iar dacă nu uitaseră de tot unul de altul, era fiindcă fuseseră împreună și ceața îi înconjura și acum începea să-i pască primejdia uitării reciproce totale, dacă ceața l-ar fi înconjurat pe fiecare în parte. Îngrozit, El sări spre Ea, cît timp o mai putea zări, deschise brațele și o apucă aproape brutal, strîngînd-o la piept cu furia iubirii înspăimîntate.

— Să nu te pierd, dragostea mea! strigă El și o mîngîie. Pisica mea este cu mine, restul n-are importanță! mai spuse El, lipit de Ea.

Dar ceața deodată începu să se retragă circular, lăsîndu-le tot mai mult spațiu. Sus de tot, dîra aurie începu să se răstoarne cu zgomot. De undeva, din spațiul alăturat, veneau sunete nedeslușite, ca de voci și ca de mecanisme.

Cînd sus dîra se răsturnase de tot, devenind un punct de aur, ei auziră, nu cu urechea, ci cu un auz dinăuntrul lor, ceva ca o ceartă între mai multe noțiuni sau chiar existențe, cine știe între cine, care se văicăreau și se amenințau și se osîndeau unele pe altele, pentru că un anume experiment al cine știe cui nu izbutise. Se deslușí chiar și o frază întreagă, ceva cam așa: dintr-o lume de contrarii nu s-au găsit decît subiecții cei mai contopiți?

O presiune stranie, fără senzația unui aer mișcat, începu să-i ridice din nou mai sus, dar cu tot, cu terenul pe care simțeau că se sprijină amîndoi. Sub ei se închidea ceața la loc. Nu simțeau nici unul dintre ei o stare de levitație, știau numai că se strămută undeva. Și, deodată, Ea își aduse aminte de o casă și se revăzu cu El în casa aceea și simți că peste o clipă își va aduce aminte de numele lui adevărat...

Viitorul despre amintiri

de ANA-BARBARA REBEGEA

Am parafrazat numele cărții lui E. von Däniken, fiindcă mi se pare cel mai potrivit titlu pentru o scurtă discuție asupra ultimului volum de Mircea Opriță [1]. *Am mai avut prilejul și în același timp plăcerea unor considerații pe marginea operei acestui tînăr și înzestrat autor, laureat al unor premii pentru literatură, remarcat, pe bună dreptate, de critică* [2] *și care de mulți ani depune strădanii, cu incontestabil succes, în domeniul* science-fiction-*ului. Socotesc, de aceea, că nu mai este necesar să încerc o prezentare de ansamblu a scrierilor sale în gen, cu atît mai mult cu cît recenta culegere de povestiri continuă o linie caracteristică scriitorului, pe lîngă faptul că aduce și o sumă de elemente noi, cît se poate de interesante pentru evoluția lui.*

Cele 20 de nuvele și schițe, în ciuda diferențelor tematice, prezintă o serie de trăsături comune, care le dau unitate și le încheagă într-un singur tot, ca pe niște capitole distincte ale unui roman sui generis. „Romanul" cu structură aparte se constituie într-o frescă a societății viitorului, zugrăvind o anume etapă a dezvoltării acesteia, relevînd posibile cîștiguri și pierderi rezultate dintr-un progres privit în mod dialectic. Și poate că tocmai o asemena dialectică, pusă în valoare de permanente și complexe raportări la trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, este și cîștigul cel mai de seamă al cărții. Nopțile memoriei, *depozitare fidele ale mărturiilor despre ceea ce a fost, sînt cutreierate de eroii lui Mircea Opriță în căutarea unor sensuri majore ale existenței și devenirii umane. Cînd nu-și amin-*

[1] „Nopțile memoriei", Ed. *Albatros*, colecția *Fantastic-club*, 1973.
[2] A se vedea, în acest sens, opiniile lui Ov. S. Crohmălniceanu și ale lui Ion Hobana în *Tribuna* nr 51/1973, ca și articolul „Literatura științifico-fantastică" de Valeriu Cristea în *România literară* nr. 5/1974.

tesc ei înșiși cîte un eveniment, o împrejurare de viață, cînd nu evocă personalitatea unui om, sondează, cu mijloace tehnice pe măsura epocii, amintirile altora; uneori călătoresc în timp, cu voie sau fără voie, alteori trecutul le trimite, de peste ani și milenii, cîte un semn neașteptat și tulburător.

Realismul, prezent în forma povestirilor și despre care voi vorbi mai jos, se adaugă realismului din substanța acestora: ca și trecutul din care derivă, prin lanțul unei neîntrerupte, dar zbuciumate continuități, viitorul are și el drame inerente, cere oamenilor lui sacrificii, este încă minat de greșeli și nu lipsit cîteodată de ingratitudine. Măiestria tînărului autor rezidă în modul, adesea nou, în care prevede apariția, alături de rezultatele pozitive ale evoluției, și a unor astfel de neajunsuri — nu ca o perpetuare inevitabilă a așa-numitului „etern uman", cu tot ce are acesta bun și rău, nu ca o „supraviețuire" obiectivă a „defectelor" omenești, ci în urma unor procese cauzate de condițiile concrete ale viitorului. Se vădește astfel — și oricît ar părea termenul de îndrăzneț îl folosesc, conștientă că el exprimă adevărul — o destul de precisă determinare istorică: defectele, calitățile urmașilor nu sînt identice cu ale noastre și cu atît mai puțin cu ale strămoșilor noștri, fiindcă înfățișarea omului de mîine, așa cum reiese din carte, este alta decît a omului de azi și de ieri, fără a fi, totuși, străină față de acestea.

De bună seamă, aici și-ar găsi locul o discuție amănunțită și amplă asupra modalităților în care Mircea Opriță a finalizat premisa determinării istorice în fiecare dintre povestiri, dar important mi se pare cu deosebire tocmai existența unei atari premise, stabilite clar de la bun început, și urmărirea ei consecventă. Subliniez acest lucru nu pentru că el, în sine, ar fi nou pentru gen — este un obiectiv aflat în atenția tuturor scriitorilor —, ci pentru că în „Nopțile memoriei" avem de-a face cu una dintre cele mai fericite concretizări ale sale.

Sondarea trecutului nu este un capriciu al personajelor. Ea devine o necesitate, înseamnă cunoașterea directă a unor realități, dar în același timp și o distanțare față de ele, o judecare cît mai obiectivă a lor. Însăși această operație de coborîre în timp presupune primejdii și riscuri, iar rezultatele ei nu sînt întotdeauna cele așteptate, clarificările nu

aduc mereu satisfacţii. Existenţa memoriei se dovedeşte şi un bun a cărui pierdere îi face pe oameni să sufere (astronautul din „Puntea“ — căruia, pentru a suporta mai uşor singurătatea zborului cosmic, i se şterg o parte dintre amintiri — simte lipsa acestora ca pe o amputare), şi un rău a cărui prezenţă provoacă tulburări cumplite (un alt astronaut, cel din „Mlaştina“, este silit să-şi amintească, prin vindecarea unei amnezii, cum şi-a asasinat tovarăşii de zbor). Totodată, descifrarea exactă a evenimentelor fixate în memorie se arată a fi un excelent mijloc de investigare („Steaua cronicarului“, „Labirintul“). La rîndul ei, uitarea poate deveni expresie, cîteodată ingrată şi brutală, a despărţirii de realităţi depăşite. Cei doi bătrîni din schiţele „Pe linie moartă“ şi „Nemuritorii“ — ancoraţi, fără putinţă de ieşire, în mentalităţile unei epoci revolute, cînd îşi dăduseră însă măsura capacităţii creatoare şi fuseseră utili celorlalţi oameni — ajung să le stîrnească prea tinerilor urmaşi curiozitatea lipsită de înţelegere şi plictiseala. Uitarea mai aduce, prin antiteză, şi cîte o pierdere ireparabilă pentru noile generaţii, atunci cînd înseamnă abandonare a unor cîştiguri de preţ. Tulburătoarea povestire „Federico“ este istoria a doi oameni de ştiinţă, care, intrînd în posesia unei străvechi cărţi de beletristică, „obiect cu iz de arheologie..., o raritate, o ciudăţenie chiar“, descoperă plăcerea estetică a lecturii. „N-a fost uşor, trebuia să ne golim minţile de exactităţi, să uităm o vreme gustul abstracţiunii, să gîndim în alt fel de imagini decît cele cu care eram obişnuiţi noi şi părinţii şi bunicii noştri. (...) Şi îmi amintesc bucuria amestecată cu uimire, bucuria de care ne-am trezit inundaţi amîndoi cînd Federico s-a apropiat pentru întîia oară... ca să aducă în singurătatea noastră mirajul unui timp apus.“

Vorbeam mai înainte despre structura particulară a volumului, despre faptul că schiţele şi nuvelele din componenţa lui, deşi independente prin tematică şi eroi, sînt totuşi legate într-o alcătuire unitară. După ştiinţa mea, singura lucrare unde se folosea o tehnică literară întrucîtva asemănătoare a fost „Întîlnirea“ de A. şi B. Strugaţki. Şi autorii sovietici îşi propuseseră să înfăţişeze o etapă din evoluţia societăţii viitorului, dar respectînd, ca să zic aşa, regula unităţii de loc şi de timp. Povestirile lor erau, te-

matic, o trecere în revistă, cumva ilustrativă, a principalelor probleme ale omenirii de mîine. Mircea Opriță realizează o întreprindere mai cuprinzătoare prin implicații și sensuri, cu toate că materialul faptic este la el mai restrîns, iar temele mai reduse la număr. Această extindere în semnificații este servită și de către stil. Am remarcat, cu deosebire, notațiile menite să confere materialului literar un spor de realism și autenticitate. Personajelor li se alcătuiesc biografii în detaliu, întîmplările se descriu cu lux de amănunte, stările sufletești sînt analizate cu minuție. Folosirea, fără excepție, în povestire a persoanei întîi oferă posibilități pentru adîncirea caracterului concret al situațiilor de viață prezentate, iar pe de altă parte pentru sporirea gradului de participare la acțiuni și pentru extinderea observației. După cum multiplele ipostaze în care autorul se situează, travestit în tot atîția eroi literari, vădesc capacitatea sa de a descoperi și a pune în valoare mereu alte laturi ale personalității umane.

Dar în dorința de sugerare a concretului, mai exact spus în insuficienta, cîteodată, dozare a amănuntelor, se ascunde și cîte o capcană pe care Mircea Opriță nu reușește s-o descopere și s-o evite întotdeauna. De aceea există, după opinia mea, unele pasaje — e drept, puține la număr — care încarcă inutil povestiri cum ar fi „Structuri cinetice", „O falie în timp", „Noaptea pragurilor" ; în mod inutil, fiindcă nu se integrează acțiunii, ele constituie simple divagații, fără urmare în desfășurarea conflictului. În același timp, cred necesar să mai relev un ultim și important aspect : problema tratării, într-o formă originală, a temelor de mai largă circulație în gen. Cu un alt prilej, regretam că schița „Variante pentru Daniel" nu s-a îndepărtat, prin procedeele literare, de lucrările cu același subiect ale altor scriitori. Îmi dau seama acum că era vorba, în cazul acestei povestiri, de o neatentă elaborare, vădită și în faptul că robotul cu înfățișare umană realizat de Radulian pare a nu avea nici o destinație precisă ; el este numai un exercițiu de reproducere mecanică a făpturii omenești. Cu totul altfel stau lucrurile cu schița „Pregătind invazia". Aici, autorul se detașează net de producțiile unui Gérard Klein[3] sau

[3] „Masca de aur", în volumul „Planeta cu șapte măști", Editura Albatros, 1973.

Philip K. Dick[4] *— ca să citez doar exemplele ce-mi vin în memorie —, justificînd într-o lumină nouă acţiunile* elfului *extraterestru pătruns în lumea noastră pămînteană. Este o dovadă peremptorie a originalităţii care, în fond, nu i-a lipsit lui M. Opriţă niciodată, atunci cînd şi-a urmat cu consecvenţă drumul propriu, pentru a cărui deschidere are meritul de a se fi străduit.*

Dincolo însă de aceste reproşuri — sincera simpatie nutrită faţă de tînărul scriitor clujean mă determină, poate, să nu realizez în ce măsură pretenţiile mele sînt subiective —, rămîne certitudinea că ne aflăm în faţa unui incontestabil talent, a unei autentice vocaţii literare, care fac, pe drept cuvînt, din Mircea Opriţă un reprezentant de marcă al „noului val" al science-fiction-ului românesc.

„Omul invizibil" – o dramatizare de excepţie pe scena Teatrului „Ion Creangă"

de **DRAGOMIR HOROMNEA**

Actuala stagiune a Teatrului bucureştean „Ion Creangă" include, de puţin timp, o dramatizare după cunoscutul roman al lui Wells, „Omul invizibil". Explicabile aşadar sălile pline nu numai cu copii, ci şi cu cei care au fost cînva copii, participînd cu emoţie la aventura fan-

[4] „Tatăl trucat", în volumul „Cele mai bune 20 de povestiri de science-fiction, alese şi prezentate de Hubert Juin", Les Editions Gérard et Co., 1964.

tastică atît a omului care a devenit invizibil, cît și a celor ce intră în relații stranii, dar cîtuși de puțin în afara omenescului, cu savantul ce a suferit nu doar o metamorfoză fizică ci, în același timp, și una psihică, de conștiință; explicabile, de asemenea, comentariile pe marginea piesei, prin care scriitorul Ion Hobana, de astă dată în postură de dramaturg, a reușit să confere noi valențe aventurii wellsiene, făcînd-o accesibilă publicului și dintr-un alt unghi decît cel cunoscut pînă acum.

De la bun început, trebuie s-o spunem, colectivul de actori de la „Ion Creangă" (care a știut întotdeauna să se apropie cu tact și artă de inima spectatorilor nu o dată dificili, avînd în vedere vîrsta lor, capacitatea de a înțelege, de a trăi jocul de pe scenă) realizează cu „Omul invizibil" un adevărat tur de forță. De ce? În primul rînd, reușește să-i captiveze în cel mai înalt grad pe spectatorii mari și mici. În al doilea rînd, izbutește să dea o tentă de autenticitate conflictului lui Griffin cu sine însuși dar și cu societatea, deși, evident, substanța fantastică a aventurii ar fi putut să îngreuneze acest lucru, sau chiar să-l facă imposibil de realizat. În al treilea rînd, mizînd tocmai pe această capacitate a spectatorului din sala Teatrului „Ion Creangă", de a lua povestea, fantasticul, drept real, sau aproape real, talentata formație de actori reușește pe deplin să-i determine pe cei mici, oameni în devenire, să discearnă binele de rău, să gîndească de pe pozițiile umane ale societății, să participe clipă de clipă la procesul de educație morală pe care pun accentul atît romancierul Wells și dramaturgul Hobana, cît și regizoarea Olimpia Arghir. Deci un șir întreg de reușite, la care se adaugă jocul în general bun al actorilor, de la interpreții rolurilor principale, pînă la cei care apar episodic.

Tînărul actor Lucian Muscurel creează un Griffin real, deși, la prima vedere, aceasta ar părea un paradox, avînd în vedere că mai mult de jumătate din replici și le spune aflîndu-se dincolo de limitele vizibilului, palpabilului. Muscurel e un Griffin la care febra căutării savantului e înlocuită, treptat (după ce a găsit „piatra sa filozofală"), cu acțiuni antisociale, vizînd instaurarea unei atmosfere de teroare care să-i subordoneze cunoscuții, orașul, lumea. Prin aceasta, Griffin devine dușman chiar micilor spectatori și... reușește pe deplin. Nici că se putea o mai eficientă

detentă educativă a rolului. Pe Griffin nu-l aplaudă nimeni, deși Muscurel joacă aproape perfect. Iată, deci, și o altă fațetă a receptării artei !

Partenerul principal al lui Griffin este Kemp, un mai vechi cunoscut al celui care a devenit invizibil. Alături de Kemp, spectatorii se află din primele momente ale apariției lui pe scenă, îl aplaudă, cei mai îndrăzneți chiar îl încurajează. El, de asemenea savant, care pînă la pătrunderea lui Griffin în viața sa ducea o viață liniștită, poate chiar anostă, iese din monotonia preocupărilor cotidiene și, după un proces de conștiință al cărui dramatism e lăsat, probabil intenționat, la intuiția spectatorului, se hotărăște să se opună demenței fostului coleg de facultate, să-i bareze cu orice preț drumul spre jaf, crime și despotism. Compoziția lui Ion Gh. Arcudeanu e precisă, Kemp-ul său fiind convingător, atrăgînd simpatie.

Bine conturați ni se par și Proprietarul (Ion Enache), Marvel vagabondul (Gh. Gîmă), D-na Hall (Monica Roman), Colonelul Adye (Gheorghe Tomescu), Marinarul (Victor Radovici), Teddy Henfrey (Mircea Mușatescu), Cuss (Mișu Andriescu), cît și, cu unele rezerve (datorate poate și caracterului episodic al aparițiilor în scenă, care nu le-au solicitat prea mult aptitudinile actoricești), ceilalți interpreți din distribuție.

Scenografia, semnată de Elena Simirad-Munteanu, merită o mențiune deosebită. Ea evocă cu succes atmosfera tîrgului de provincie englez, de la sfîrșitul secolului trecut, și reușește să rezolve problema dispariției și apariției lui Griffin. Efectul scenic ca atare nu este o inovație în materie, a mai fost folosit, îndeosebi, în teatrul de păpuși. Este vorba de dispariția și apariția pe fond negru. Nu avem cunoștință dacă acest procedeu a mai fost transplantat la noi în teatrul cu actori, dar, chiar dacă aceasta s-a întîmplat, a fost un „episod“ tehnic trecut cu vederea. În „Omul invizibil“ însă, procedeul respectiv joacă un rol de personaj ; de personaj supraom, călăuzit din păcate doar de dorința nebunească de a folosi cuceririle științei împotriva umanității, pentru distrugere și moarte, cum, dealtfel, nu o dată s-a și întîmplat în cursul istoriei. Dincolo de interesul explicabil cu care este privit acest personaj care ba e, ba nu e, rămînînd însă bine întipărit în memoria micului spectator — dincolo, deci, de metamorfozele sale senzaționale,

el solicită în cel mai înalt grad capacitatea copiilor de a discerne binele de rău, grație, evident, aportului indiscutabil al interpretului lui Griffin.

Desigur, succesul spectacolului se datorește în mare măsură și regizoarei Olimpia Arghir, care, am zice, de astă dată realizează o premieră aparte în science-fiction-ul dramatic. Concepția regizorală e servită ingenios de efectele de lumină asigurate de Teodor Meltzner și Ilie Mehedințeanu, precum și de ilustrația muzicală a lui Lucian Ionescu, prin care se amplifică dramatismul incontestabil al piesei.

Wells, cu al său „Om invizibil", a găsit în scriitorul Ion Hobana un cititor atent, sensibil, profund, bun cunoscător al psihologiei umane și al copiilor în special, cărora le este destinată cu precădere adaptarea pentru scenă a romanului. La acestea se adaugă în mod fericit condeiul talentat al unui cunoscut prozator din aria literaturii științifico-fantastice, care este Hobana, fapt ce a asigurat dramatizării o garanție în plus în drumul său către aplauze. Acțiune bine condusă, replici clare, o tensiune gradată judicios, personaje care se rețin, iată, în cîteva cuvinte, o parte dintre calitățile piesei, care prilejuiesc în aceste zile Teatrului „Ion Creangă" un explicabil succes de scenă.

Ajunși aici, ne face plăcere să repetăm că „Omul invizibil" de la „Ion Creangă" nu este doar o piesă oarecare și nici o piesă exclusiv de senzație, ci o pledoarie elocventă pentru umanism, pentru curaj și încredere în lupta împotriva Răului atît ca personaj, cît și ca realitate socială, un rechizitoriu neîndurător al izolării omului, al violenței și al ignorării binelui general, în fine, o excelentă contribuție la educarea copiilor, a tineretului, în fața căreia micile scăderi ale spectacolului pot fi iertate.

Cronică fantastică a șahului

de ADRIAN ROGOZ-EMANUEL REICHER

Portretul-robot imaginar al celui care l-ar putea învinge pe Fischer (2)

Challenger fără voie

— Numele ? întrebă unul dintre zecile de cerberi care păzeau intrările, dar băiatul își dădu seama că era doar un automat.

— Masao Yamato.

— Vîrsta ?

— 12 ani.

— Categoria ?

Dacă pînă atunci puștiul răspunsese prompt, ca la școală, de această dată șovăi :

— N-am...

— În regulă. Mergi încotro arată degetul meu... Așa... La „Pavilionul Pionului". Ești în grupa 147. Succes !

Portarul electronic zîmbi ospitalier și întinse lui Masao un cartonaș galben pe care era desenat un pion, dedesubtul căruia fuseseră trecute numele și numărul grupei noului venit. Surprins încă de rapiditatea procedurii, copilul mulțumi și se îndreptă spre panoul pe care era înfățișat planul marelui parc șahist „Florile Gîndirii".

Se orientă ușor după indicațiile risipite pretutindeni și pătrunse pe o alee largă, străjuită de plantații tinere de cireși. Privi cu mirare în jurul său : sute de oameni de toate vîrstele se îndreptau grăbiți în aceeași direcție, cu o expresie solemnă întipărită pe față. Băiatul, care pentru prima oară vizita aceste locuri, se lăsă antrenat de torent, deveni grav și-și iuți pașii. Numai cu o zi mai înainte citise anunțul giganticului festival șahist „Turnul de jad" și, mînat de curiozitatea inerentă vîrstei, hotărîse să vadă în sfîrșit cum se desfășoară un turneu.

. . . .

Fiul cel mai mic al lui Fusao Yamato, reputat geofizician, locuia într-o vilă din imediata apropiere a Institutului de studii seismologice, unde dealtfel se simțea ca la el acasă. În fiecare seară era trimis cu misiunea de a-l anunța pe distratul savant că se făcuse ora cinei și deci venise momentul să se întoarcă în sînul familiei. Aproape întotdeauna însă mai zăboveau, căci tatăl său, extrem de pedant în muncă, nu-l ierta niciodată pe „Dragonul de oțel" (uriașul computer cu care colabora) de tradiționalele teste de control. Micul elev se plictisea din cale afară cînd trebuia să urmărească afișarea unor complicate ecuații exponențiale sau calculul celei de a 50 437 zecimale a numărului π și se înviora doar la apariția problemelor de șah nelipsite din șicanele de

care avea parte mașina în fiecare seară.

Masao învățase acest joc de la vîrsta de șase ani, privind disputele fraților săi, dar nu înfruntase încă nici un adversar, fiind dominat de ideea că n-are sorți de izbîndă pentru că nu înțelegea rosturile fiecărei mișcări. Întrezărea adeseori combinații decisive pe care ceilalți, deși mai experimentați, nu le efectuau și, în loc să-i considere inferiori lui, trăgea concluzia că el greșea, nedescoperind ripostele ascunse. Dealtfel, și calculatorul rezolva problemele mai repede, ceea ce lui Masao îi rănea amorul propriu și-l făcuse ca, în secret, în răstimpul lungilor așteptări în biblioteca institutului, să consume ca pe niște comicsuri zeci de cărți de șah, pasionîndu-se în special să dezlege enigmele studiilor. Treptat, a ajuns să găsească soluțiile cele mai complicate într-un timp foarte scurt și să-l depășească pe Dragon în tainica lor întrecere.

Forța talentului său a devenit atunci tema unei discrete întruniri a familiei, al cărei șef, venerabilul director de liceu, Kumio Yamato, a hotărît ca lumea ademenitoare a concursurilor să rămînă străină nepotului său, pentru ca acesta să-și poată dedica întreaga viață adevăratei științe.

Interdicția instaurată de severul bunic nu-l putu împiedica totuși pe nepot să constate că, fără voie chiar, devansa mereu computerul în enunțul mutărilor-cheie. Așa că, într-o zi, Masao își exprimă ironic satisfacția, ceea ce îl determină pe tatăl său — jignit profesional — să ridice continuu dificultatea problemelor, devenind astfel un excelent antrenor al aceluia pe care și-l dorea departe de pasiunea eșichierului.

. . . .

Cînd copilul pătrunse în marele pavilion al grupelor de începători avu un șoc. Pe lungi șiruri de mese, mai mult de o mie de șahuri transformaseră sala într-o mare cu valuri albe și negre, dintre care răsăreau hainele sărbătorești ale participanților. Și mai departe totul se petrecu aidoma unui vis. Ajuns la masa lui, îi trebui un oarecare timp pînă își dădu seama de rostul ceasului de control care limita durata de gîndire a fiecărui jucător la 30 de minute pentru întreaga partidă. Dificultatea înțelegerii provenea din faptul că lui Masao nici o mutare nu-i cerea mai mult de 10—20 de secunde. Sunetul profund al unui gong de aramă deschise turneul. Niciodată nu-și mai aminti înfățișarea celor patru adversari pe care i-a învins rînd pe rînd. Aflat din nou, după cinci ore, la poarta parcului, el mîngîia cu emoție un al doilea jeton primit drept invitație la o grupă superioară.

Promovat în „Pavilionul Calului", în ziua următoare cîștigă din nou patru partide, dar întrecerea continua și astfel fu nevoit să vină pentru a treia oară în parc. Din nou înfrînse patru rivali și drept răsplată primi o mică plachetă de metal pe care era gravat un Nebun alb, care-i dădea dreptul să participe în pavilionul cu acest simbol, la competiția jucătorilor de prima categorie.

Fiind în vacanță și nelipsind de la Institut la ora întîlnirii cu tatăl său, băiatul nu fu întrebat de nimeni unde își petrecea după-amiezele și escapada sa rămase necunoscută.

Timpul prevăzut pentru fiecare concurent în partidele din sala Nebunului era de 60 de minute ; lui Masao îi trebui deci patru după-amieze ca să realizeze opt victorii din tot atîtea întîlniri. Ce bucurie pe el, mai ales în ultima zi, cînd fu aplaudat și aclamat de spectatori, iar arbitrii îi acordară un disc de os pe care era gravat un Turn verde.

Avea acum dreptul să înfrunte nouă maeștri, în fiecare zi cîte unul, după regulamentul marilor întreceri care îl vrăjiseră în lecturile lui. Instinctul primejdiei, cel care îi semnala mereu cursele rivalilor, îl făcu să tăinuiască celor de acasă succesele obținute, fiindu-i teamă să nu i se interzică continuarea luptei. Ziarele și rubricile sportive oricum nu erau citite în familia lui, astfel că hotărî să ducă pînă la capăt ceea ce începuse și abia după aceea să-și povestească aventura.

Fără să-și dea seama de vîlva stîrnită, micul Masao își depăși cu dezinvoltură toți partenerii. După ultima rundă fu felicitat de însuși președintele de onoare al comisiei de organizare, un distins profesor universitar, laureat al premiului Nobel, prieten din copilărie al lui Fusao Yamato. Acest fapt contribui decisiv la iertarea năzdrăvanului ce evadase din tradiționalele preocupări ale clanului Yamato.

Urmarea imediată fu aceea că primi permisiunea de a se duce la Tokio pentru a lua parte la un mare turneu internațional, printre invitații căruia figurau nu mai puțin de zece dintre cei mai valoroși mari maeștri ai lumii.

Cele 15 runde ale concursului reprezentară un marș triumfal pentru Masao Yamato, care realiză un scor absolut și cumulă toate cele trei premii pentru partidele de maximă frumusețe.

*Ecoul acestei performanțe a fost uriaș și a stîrnit interesul campionului mondial. Acesta, după ce studie cu atenție cele 36 de feerice fantezii stîrnite de copilul-minune, făcu senzaționala declarație că este gata să-și pună titlul în joc. Această surprinzătoare variantă Fischer se datora nu numai fascinației stîrnite de solitarul austral, ci și unui impuls generos : adolescentul de odinioară, singurul mare maestru la 15 ani, din cronica șahului, trimitea peste ani un semn de recunoaștere unui alter ego. Sau poate că-l încerca și dorința de a dovedi că este în stare să înfrîngă pe un reprezentant al purilor combinativi, singurii cu care avea un scor negativ *.*

---

* Dintre cei 30 de testatori ai „fenomenului Fischer“ cu care R.J.F. a disputat 301 de partide (+129 ; =120 ; —52), selecționăm rezultatele cele mai semnificative pentru raportul de forțe atît între jucători, cît și între stiluri :

	+	=		total
1 Botvinnik M.	0	1	0	=
2. Byrne R.	2	6	1	+ 1
3. **Ciocâltea V.**	2	1	1	+ 1
4. Euwe M.	1	1	1	=
5 **GHELLER E.**	4	2	5	— 1
6 **Gheorghiu Fl.**	1	2	1	=
7. Gligorici S.	6	6	4	+ 2
8. Keres P.	4	8	3	+ 1
9. Korcinoi V.	2	4	2	=
10. Larsen B.	10	1	2	+ 8
11. Najdorf M.	4	4	1	+ 3
12. Petrosian T.	8	15	4	+ 4
13. Portisch L.	4	5	0	+ 4
14. Reshevski S.	9	18	4	+ 5
15. Smîslov V.	3	5	1	+ 2
16. Spasski B.	7	13	6	+ 1
17. Taimanov M.	7	1	0	+ 7
18. TAL M.	2	5	4	— 2

Cu strălucita-i experiență de businessman, liderul pretindea modesta sumă de douăsprezece milioane de dolari care avea să fie împărțită astfel: 60 % învingătorului și 40 % învinsului. Spre uimirea unor sceptici, banii au fost găsiți extrem de ușor, ba chiar se dăduse o luptă acerbă pentru dreptul de a finanța întrecerea.

Mai dificilă se dovedi sarcina de a se obține aprobarea bătrînului Yamato, fără de care lui Masao nici nu-i trecea prin gînd că ar putea juca.

Prima reacție a bunicului a fost un „nu" hotărît. Organizatorii acestui super-show al eșichierului erau stupefiați, iar ziarele din lumea întreagă cheltuiră tone de cerneală în comentarea acestui refuz. Unii, aducîndu-și aminte de nazurile geniale făcute de Bobby în tinerețea lui și care produseseră pe atunci atîta vîlvă, vedeau în situația actuală însăși mîna justițiară a destinului. Unde erau acele vremuri în care un challenger trebuia să-și scoată sufletul ca să apuce ziua unui meci pentru supremație! Pe de altă parte „cazul Yamato" avea și consecințe practice neplăcute: extraordinara fiestă șahistă, așteptată de sute de milioane de pămînteni, risca să vireze într-o poveste ridicolă. Însuși președintele F.I.D.E. găsi cu cale că trebuie să se deplaseze în cealaltă emisferă spre a parlamenta cu îndărătnicul bunic. Nu se știe ce au discutat în sala capitonată a laureatului premiului Nobel. Desigur că președintele, renumit pentru tactul și perseverența lui, s-a întrecut pe sine, deoarece, la sfîrșitul acestei lupte psihologice, directorul de liceu își dădu consimțămîntul, nu însă fără să-și impună condițiile: meciul avea să se desfășoare în Japonia, și anume în cuprinsul insulei Honshu, iar programul disputelor trebuia să fie alcătuit astfel încît elevul-„challenger fără voie" să-și poată face lecțiile în bune condiții, pentru a nu se rupe de învățătură.

Trecem peste dificultățile de organizare întîmpinate din cauza acestor cerințe și ajungem astfel în ziua primei runde.

In ciuda prețului exorbitant al biletelor, în ziua începerii meciului, sala Teatrului de operă și balet era ocupată pînă la ultimul loc. Exact la ora anunțată apăru în fața scenei Solo Xave, răsfățatul crainic șahist al Terraviziunii salutat cu furtunoase aplauze. Pe un ecran ridicat din fosa orchestrei fu proiectat un film în relief și culori, evocînd dramaticele lupte pentru titlul suprem. Punctată de fine observații psihologice și surprinzătoare paralelisme cu actualitatea, această uvertură crea spectatorilor dispoziția sufletească propice înțelegerii primului act.

La al treilea sunet de gong, cortina se ridică și, în mijlocul scenei, la o masă de abanos cu incrustații sidefii fură văzuți cei doi rivali gata să arunce unul asupra celuilalt armatele lor de fildeș. Yamato execută prima mutare. Tusea nervoasă a unuia dintre arbitri fu sancționată prompt de murmurul de enervare a celor din sală, dornici să guste într-o liniște deplină subtilitățile artei celor doi interpreți.

Chiar de la primele mișcări era lesne de observat distanțarea de canoanele obișnuite. Ascultate prin căști, comentariile unor cunoscuți teoreticieni convinseră repede competentul

auditoriu că secvențele cele mai interesante ale duelului — capcanele ocolite, tentativele eșuate, loviturile abandonate — vor fi deslușite mult mai tîrziu, atunci cînd vor avea loc analize de o mare amploare.

Poziția deveni curînd extrem de complicată. Nu numai oamenii, ci și piesele păreau că se pîndesc reciproc, pregătindu-se pentru bătălie. Scînteile unei scurte ciocniri pe aripa damei incendiară cîmpurile centrale, focul se propagă pe flancul regelui și deodată eșichierul deveni incandescent. Atacurile, paradele, ripostele se îngemănau, fiind greu de sesizat cînd încep și cînd se termină. Forțe egale menținură echilibrul și vîntul rece al unor simplificări diminuă treptat flăcările. Brusc, una dintre figurile lui Yamato, izolată într-o blocadă agonizantă la marginea tablei, se trezi la viață și, sacrificîndu-se, izbuti o străpungere neașteptată. Prin această breșă, o lavină albă se prăvăli asupra redutelor negre, obligîndu-le să capituleze una după alta.

Victoria challengerului avu un răsunet imens și a doua zi simpatizanții săi arborară mîndri la revere insigne cu imaginea calului sacrificat de către idolul lor. Desfășurarea ostilităților fu relatată în cele mai mici amănunte și broșuri ilustrate de cîte 30-50 de pagini, cuprinzînd prima partidă, se vîndură în milioane de exemplare. Postul de radio de la Tananarive difuză cel dintîi analiza care dovedea că lovitura decisivă nu putea fi parată decît dacă ar fi fost intuită cu 11 mutări mai înainte!

Aceasta a fost și tema uverturii actului doi, prezentată de trioul fraților gemeni care descoperiseră „momentul critic" al partidei precedente, aduși urgent cu un turboreactor din Republica Malgașă.

Contrar celor mai multe pronosticuri, fură remarcate, chiar de la ridicarea cortinei, calmul și seninătatea campionului, impresie confirmată și de simplitatea primelor sale mișcări. Stimulat de succesul rundei precedente, deși avea piesele negre, Yamato încercă rapid două-trei lovituri dure, atenuate la timp de către potrivnicul său prin închiderea unor coloane. Imediat după aceea inițiе un atac împotriva regelui alb, punîndu-l într-o vădită dificultate. Presiunea avalanșei de pioni negri creștea cu fiecare mutare efectuată, și Fischer părea redus la o lungă defensivă cu puțini sorți de izbîndă. El avansă în liniile inamice un turn, care, fugărit de figuri ușoare, ajunse repede într-o situație precară. Cînd nimeni nu se aștepta, erupția unui vulcan zgudui eșichierul: turnul se postă într-un avanpost atît de amenințător, încît trebui capturat de un nebun, piesă vitală pentru atacul început de Yamato. Albul reluă cu un pion figura adversă, deschise un făgaș pentru lava clocotitoare a unei combinații irezistibile, și curînd se văzu că victoria nu-i mai poate scăpa.

Scorul devenise egal, dar mai importantă a fost constatarea că R.J.F. are în arsenalul său arme tactice asemănătoare celor ale partenerului considerat de neegalat în debordanta lui fantezie. Ciudată a fost și coincidența puterii de anticipare a fazei decisive în cele două partide: computerul Universității din Teheran a demonstrat în ziua următoare că începutul acțiunii

lui Fischer putea fi evitat tot cu... 11 mutări mai înainte de efectuarea sacrificiului decisiv!

Derularea confruntării de-a lungul a 24 de partide a fost, cu mici excepții, simetrică, deoarece, cu toate că pierdea unele bătălii, campionul se revanșa imediat cam pe aceleași căi, și uneori lua conducerea prin fantastice plăsmuiri ce electrizau un public copleșit de amplitudinea unui duel imaginativ în care și remizele erau exaltante.

La runda a 20-a, după cinci partide cîștigate de fiecare combatant, cînd o singură victorie decidea deznodămîntul, tensiunea spectatorilor ajunsese insuportabilă. Contrar așteptărilor, Fischer și Yamato nu deveniră mai prudenți, ci își continuară cu seninătate amețitoarele lor loopinguri. Printr-o ironie a soartei însă, restul celor patru întîlniri se încheiară la egalitate.

Acest final a fost acceptat ca o urmare logică a echilibrului de mijloace, deși titlul rămînînd vechiului deținător, suporterii acestuia considerau rezultatul ca fiindu-le favorabil.

Consecințele evenimentului asupra dinamicii șahului fură contradictorii. Pe de o parte, s-a produs o înflorire fără precedent a preocupărilor pentru sportul minții și, în special, pentru latura lui artistică, dezlănțuind o maree tactică de amploare nemaipomenită. Pe de altă parte însă, marii specialiști, cei care descifrînd spirala stilurilor, vedeau mai departe, erau constrînși să accepte drept realitate evidentă eșecul noii încercări de a-l detrona pe Fischer pe o cale unilaterală, fie ea chiar genial dezvoltată.

In ceea ce o privește, familia Yamato, ea și-a reluat existența obișnuită, dacă nu punem la socoteală jena produsă de milioanele dobîndite fără voie.

Crezîndu-l pe Masao afectat din pricina meciului nul, toți se fereau să comenteze în fața lui noutățile șahiste. Fostul challenger însă, deși își vedea conștiincios de lecțiile zilnice, își hrănea visurile nocturne urmărind înaintarea implacabilă a celui care cîștigase turneul candidaților.

(Citiți în numărul viitor sfîrșitul temporar al acestei cronici fantastice: „ȘAHUL ÎN CEL DE-AL 12-LEA CEAS")

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reuşit, cu multă dăruire,
muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala!)

466

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

● ● APRILIE 1974
PREȚUL 1 LEU
41 007